

Kolozsi Kata

December ötödike*(Anyunak)*

*„Mely ördög súgta, hogy kettészakadjunk,
Hogy szétrepesszük a szent levelet,
Mit diadalmas őseink írnak,
Szivök véérébe mártván kardjokat?”*

Petőfi Sándor: Erdélyben

A várat jelentő, bottal kocogó öregasszony ártatlan felkiáltásai, nevetése és szikrázó humora már régen pesti életem titkos ereje volt. Hetente kétszer hívtam, és míg csengett a telefon, arra gondoltam, bennem már halványodik a kolozsvári műemlék ház. Ócska, barna kapualja a falí firkákkal, szemetes-kukákkal, beljebb a sötét folyosó, majd a ládákkal megpakolt lépcsőfeljáró, ahol kölyökként annyit játszottam, távolodik tőlem. Ahogy telik az idő, egyre nehezebben építem fel magamban naponta a külső szobában levő, fekete, vékony lábú asztalkát, a telefonkészülékkel. A horgolt makramé terítő, mögötte a falipolc, apám régi képei és könyvei, a sok színes cserép a virágokkal, vesztettek fényükből. Begóniák és muskátlik, nagyanyám kezének nyomát hordozták mind. Kivirultak mellette a növények, cirógatta leveleiket, szirmaikat és beszélgetett velük halkán, évődve, akár kedvenc állataival.

Nagymami volt az otthon. Nem halványult az évek során. Láttam, ahogy igyekszik, ijedten, hogy nem ér oda időben és a készülék abbahagyja a berregést. „Itt van nagymama!”, mondta mindig vidáman, kifulladásra, boldogan, hogy odaért és nem esett el. A nyolcvanhat éves, szellemileg teljesen friss öregasszony, bizonyos értelemben fiatalabb volt nálam és anyámnál is, hiszen hitt valamiben és szilárdan várta annak eljövételét. Anyám megfáradtan, nyúzottan, apám emlékébe kapaszkodva próbálkozott tovább élni. A zajos, pezsgő élethez idős volt, a halálhoz fiatal. Még a telefont sem vette fel. Csak ment és csinálta a dolgát, akár egy nagy ingaóra, járt, mert felhúzták, és bizonyos időpontokban ütött egyet-egyet...

Én hat éve, huszonöt évesen hagytam el szülőföldemet, nyakamba véve a nagyvilágot, és bevallom, nem nagyon találtam helyemet abban. Egy francia vállalat budapesti kirendeltségén voltam tiktárnó.

Nagyanyám, ki értékek és elvek szerint élte le életét, engem is erre nevelt. De a rideg, kemény, pénz és karrier uralta birodalomban, az ezerarcú vérszívó szörny világában, melynek „multi” a neve, a néhai kolozsvári színésznő tanítása, hite a jóban, igazban, hihetetlennek tűnt. Ha hazajöttem, mindig megszeppenve, félve ólálkodtam ajtónk előtt, tépelődve, vajon új életemben tényleg mindig mindenben úgy cselekedtem, ahogy helyes volt? Latolgattam, le merjem nyomni a kilincset, mely mögött ott élt, lélegzett, betegeskedett, kiabált, kacagott a tatárszemű nagyanyám?

Mit tartogat számomra a lakás, hol felnőttem, gyerekből nővé váltam, s ahonnan annyi éve kirepültem?

De íme, itt vagyok újra, és idegesen, izgatottan toporgok, majd megfogom a sokat suvickolt, meggyengült rézkilincset. A magas, repedezett, kopott két-ajtós bejáraton belépve, ahogy az ajtón bezúdult a hideg, barátságtalan, november végi fény, megláttam anyámat.

Különös, nyomasztó, idegesítő télelő volt az idei...!

Anyám ott állt a nagy asztalnál, csirkét göngyölt zsemlemorzsába, és fiatalabbnak nézett ki, mint legutóbb, amikor hazajöttem. Keze fejével homlokát letörölve, felkiáltott:

– Későbbre vártalak, gyermek! Még nincs ebéd.

Ledobtam táskámat, kabátomat, sálam és kalapom repült valamerre, a nagy lakás zegzugos, varázslatos homályába, és álltam anyámmal szemben, akár egy csintalan kislány:

– Mamám! Kávét kérek!

Anyám egyáltalán nem olyan volt, ahogy bennem élt eddig, és ez megzavart. És bár arca hatvan évéhez képest sima, kipihent és szép volt, valami szomorú, valami bús árnyék fogta át egész lényét. Lassan, tétován megindult a főző felé, elővette a szekrényből, a régi helyéről, csavargatta, majd keze beleakadt a fogantyújába, leverte, és kiborult az összes kávé.

Akkor a szárnyas szobaajtóban megláttam nagymamit.

A sovány kincs, a tudást és kíváncsiságot belém oltó apróság dülöngélve totyogott felém, félve, hogy megbotlik. És zokogott:

– Végre hazajöttél. Mennyire megnőtél! Milyen rég nem láttalak!

Magamhoz öleltem a vékony kis testet, hajának átható illatát beszívtam, és ragyogó csodaszemeitől majdnem megszakadt a szívem. Összement, lefogyott, a vállamig alig ért, egészében olyan rozoga és öreg volt, hogy attól féltem, összetörik a karomban. De nagymamit nem akármilyen fából faragták. Hamar felülkerekedett hát érzelmességén, már kuncogott és éles, smaragd-zöld szeme táncolt. Azonnal belém kapaszkodott, csomagomat méregette és kölyökként kíváncsiskodott magánéletemről. Ebéd közben is csacsogott, óriási étvágygal evett, kecsesen, lassan, ráérősen, sok csirkét, hatalmas adag krumpelit és savanyúságot. Mikor jóllakott, letette az evőeszközt és felsóhajtott:

– Nahát, ilyen jót rég nem ettem! Most csokoládét vagy pudingot kérek!

Ugrottam a Rafaelóval, de anyám megállított.

– Ne egyszerre! Rosszul lesz.

Ijedten, hitetlenül suttogtam:

– Talán beteg?

– Nyolcvanhat éves. Akár egy gyerek... csak a csokoládé... csak az édesség! – mondta anya, és nem halkította le hangját. Nagymami pedig maga elé nézett, derűsen, száját nyalogatva, eres kezeivel cigaretta után matatva. Már nagyon rosszul hallott.

Kaptam magam, lerohantam a cukiba. Ha pudingot akar, hát azt eszik.

Csodálkoztam, nagymama két év alatt hogy tönkrement, nem értettem, mitől? Anyám sem a régi, de ő elvesztette apámat. Mikor visszajöttem csomó finomsággal, a fürdőszobából kihallatszott anya dúdolgatása. Elmosolyodtam. Legalább a fürdőben, mosás közben jókedve van!

Bevittem hát nagymaminak az édességeket, ki a kályha melletti könyvespolccal elválasztott, kényelmes fotelben üldögélt szunyókálva, akár egy külön szobában. Gyógyszerei, pohara, cigarettája, egy Wass Albert-könyv: Jönnek – katonás rendben állt asztalán, és dédnagymama lánykori képe régi cizellált keretből nézett le a falról. Ezek mind derűs életigenlését tükrözték, ragaszkodását a mindennapokhoz, a hagyományokhoz. Ez volt az ő birodalma, csak akkor hagyta el, ha tévét nézett vagy éhes volt. Lábujjhegyen léptem mellé, meg akartam lepni. Megköszörültem torkomat.

De nagymama nem mozdult.

Előreesett a feje, szája nyitva volt. Ledobtam a csomagot, megragadtam sovány vállait és kiabálva ráztam meg:

– Nagymami! Nagymami...!!!

Mint a pelyhes hátú kölyökmacska, ha vizes lesz, felemelve fejét megrázta azt és élénken, vidáman kérdezte:

– Mit rázol? Miért ordítasz? Senki sem süket. A pudingomat sok tejszínhabbal eszem. Utána kávézom. Kérek egy kanalat!

Anyám halvány mosollyal arcán lépett mellénk, egészen olyanok voltunk, mint egy család.

Hanem aztán nagymami élénk, világító zöld tatárszemeit rám vetette, mint-ha kutakodna, miként élek, és vajon ez a miként megéri-e az áldozatot, hogy elhagytam szülőföldemet? De az, amit arcomon látott, a változás nem tetszelt neki, mert bosszúsan kanalazta tejszínes pudingját. Mégis hozzám fordult kis idő múlva, és zaklatott, szelíd ünnepélyességgel hangjában kérdezte:

– Ugye, csillagom, december ötödikére visszamész?

Ránéztem. Óriási, zöld szemei teljesen kinyíltak, úgy ragyogtak rám, akár egy szertelen kislányé: bizakodóan, erősen és naivul. Komolyan válaszoltam:

– Igen, nagymama, visszamegyek.

Felsőhajtott akkor, mosolygott egy kicsit befelé, magának, majd fájós hátát egyengette a szék támlájához, kényesen csipegetett a mandulából, majd a kávéfőző felé nézett. De valami még kikíváncozhatott belőle, mert egyszerűen és szerényen folytatta:

– Csillagom, nem azért mondom... Öreg vagyok én, nem értek ezekhez a dolgokhoz... de biztosan, soha az életben nem fogok átmenni oda. Senki nyugdíját elvenni nem akarom, megvan nekem itt a magamé, a kuckóm is a régi, idegenül érezném magam a nagy házak között, a zajban... De mégis, mégis derék dolog lenne, ha sikerülne!

Majd maga elé nézve, már megfeledkezve anyámról és rólam, talán ismeretlen árnyképeknek susogta, bátorításul:

– Igen, valóban nagyon derék dolog...

Három nap sok és nagyon kevés. Megszokni nem volt időm az otthon szagát, mely idegenné vált és eltávolodott orromtól, s mely – riadtam meg magamtól – kicsit idegennek tűnt, és korántsem volt olyan felszabadító, mint ahogy bennem élt. Kolozsvárról a budapesti világ gondjai hihetetlennek tündek. Már indultam vissza... hátradőltem a kényelmetlen műbársony ülésen, a busz tömve volt, de vonatra szállni egymagamban nem merem. Az utasok nagy része elfoglalta már helyét vagy ott álldogált, búcsúzkodott szeretteitől, én meg

ültem morcosan, mérgesen. Ha hátranéztem, még láthattam házunkat, a sarkot, a templomot, a Mátyás király-szobrot.

Nagymama zokogása felzaklatott, egész reggel ölelgetett, majd nekitámaszkodott az ajtófélfának és hunyt szeméből ömlöttek a könnyek... Meg is rémültem. Nem ilyenek ismertem őt. Erősnek, akaratosnak, energikusnak.

Talán inkább karácsonyra kellett volna jönni... három hét múlva itt van már! Igyekeztem ünnepi hangulatot lopni a pár napba, reggel megfőztem a kávé, nagymaminak előkészítettem a csészéjét, vajjas kiflijét. Mert kávézott a lelkem, nem is keveset. Tízíg aludt, és akár egy csöppség, álmában mozgatta ajkait, halkán szusz mákolt, arcán szelídséggel. Nagy adag presszókávé ivott rögtön felkelés után, elszívott három cigarettát és bevette piruláit, aztán kezdődhetett a nap. Senkitől se túrta, hogy siettesse vagy beleszóljon a szokásaiba.

Anyám korán kelt, sikált, süttött, főzött, mintha bizonyítani akarná, jó háziasszony még mindig.

Apró ajándékokat vettem a két drágámnak. Nagymamit állandóan fogdos-tam, ölelgettem, nagyokat csókoltam arcára, hajára, fülére, sikított is, hogy ne nyomorgassam, mert már nagyon öreg. Anyám nevetett rajtunk. Apám és Giza néném árnyát hiába keresgéltem a Házsongárdi temetőben. Elevenebbek voltak a konyha lobogó tűzhelye mellett, a tévé képernyőjénél és éjjeli beszélgetéseink alatt. Egy röpké pillanat volt, gondoltam keserűen.

A busz már indult volna, egy-két utast vártunk csak, de nagymami zokogása nem hagyott nyugodni. Fájt nagyon, mert úgy viselkedett, mintha tudta volna, min megyek nap mint nap keresztül az Új Világban. Mintha ő, a nyolcvanhat éves, háborút, ostromot végigélt öregasszony pontosan tudná, hova menekültem, és főleg, mire kényszerülök naponta, hogy fenn tudjak maradni. Anyám két kezével tehetetlenül, megfonnyadt keblén, is ott ragadt bennem. Száraz, kikerekedett szemekkel mondta, nagymama gyakran sírdogál magában, ettől megkönnyebbül a lelke. Azon tépelődtem, mikor jöhetek újra, mikor kaphatok pár napot, mikor találok egy kis helyet nekik, kik már nem a régiek.

Hamarosan visszajöttem. De nem úgy, ahogy képzeltem!

Hétfőn, december hatodikán anyám hívott, riadtan mondta, hogy nagymami elesett. Ez magában nem volt olyan nagy baj, már régen rossz volt az egyensúlyérzéke és hetente elesett szegénykém. Utána mindig felkelt, tovább tipegve törekeny, elvékonyodott lábain. De anya hangjából, ahogy szólt, tudtam, hogy nagyobb baj van. Senki sem tudhatja, mit jelent nekem nagymama, rémültem meg hirtelen, ahogy rohantam ki az irodából, pár futó szóval vetve oda kollégáimnak, mi történt. Nagymami nem rogyhat össze, ő foglalkozott velem óvodáskoromban és mesélt első udvarlójáról, Pistáról, majd nagyapáról. És a varázslatos, suhogó függönyös színházról. Pestre is ő hozott először, és azon kapom magam, hogy szörnyű, gyakorlati, lelketlen gondolataim támadnak. Mi lesz anyával? Ki ápolja nagymamit, ha végleg ágynak esik? Mennyiért?

És ha nem lesz jobban?

Óbudán, a bevásárlóközpontban, míg pár szendvicset vettem az útra, az áruház előtt színes, ostoba arcú lovakkal felszerelt, körbe-körbe járó szerkezet – akár a vurstliban – monoton hangon, halkán, verkliszzerűen zenélt egy buta, egyszerű gyerekdalt... Színes arcú, feldíszített lovak jártak körbe.

Egy táskával a buszpályaudvarra rohantam. Szerencsére kaptam jegyet, és az úton, míg elgondoltam nagymami arcát, ha belépek és megállok keskeny ágya előtt, végig ez a kis dalocska volt bennem. Tudtam, cinkosan felnevet majd, hisz ez csak egy hanta, hogy nem tud többet felkelni. „Hopsz, csiribá!”, fogja mondani, és felül majd lábait megmozgatva, feláll, és kicsit dülöngélve indul el kávézni, meggyes pitét enni, egészében folytatni kis életének maradék napjait. Persze öreg, beteg, gyenge és egyszer meghal majd. De nem most! Úgy szerettem azt a kétségbeesett, reszkető fonalat, mely a reményt jelentette, és bennem terjeszkedett, vastagodott, nőtt az úton, míg a kis dal motoszkált bennem. Örök védelmet ígért nekem kicsi koromban, nagymami! Jobban lesz.

Ugyanakkor egy alantas, ólálkodó düh, egy érthetetlen, szégyellni való érzés is lappangott, egészen belül. De ha nem lesz jobban, akkor... Akkor, igen, haljon meg! El sem hiszik, milyen aljas vagyok lényem legmélyén. Talán nem is gondoltam az öregasszonyra, aki kezemet fogta annyi éven át és egyengette viharvert sorsomat. Talán csak magamra gondoltam, a saját életemre, a nyugalمامat féltettem. Talán... mondják. De én ismertem őt, jobban, mint magamat vagy anyámat. Nem tudtam, az öntörvényű, éjszakázó, nagyhangú, szenvedélyes, élénk asszony, ha végleg ágyba kényszerül, etetésre, mosdatásra szorul, mit fog csinálni? És gondolni? Hogyan viseli majd el a kórházat, hiszen anyám születése óta nem feküdt hasonló helyen...?

Aztán beléptem a lakásba, üresen tátongott, akár egy barlang, mintha már nem is ugyanaz a fészek lenne, ahol annyi éven át melengtettem szívemet. A külső szobában hideg volt és huzat, anyám ágya bevetve, a kályhán ételhordó, és a barna asztalon, ahol anya főzni szokott, gyógyszeres dobozok, kötszerek, kenőcsök, ampullák. És én azt éreztem, hogy egy hosszú, megerőltető, sikerek nélküli útnak a legvégére értem. Futottam a nagyszobába, lenyomtam a kilincset, megnyitottam az ajtót, mely mögött akár egy vár, állt nagymama fekhelye.

Egy pillantás és tudtam, hogy vége.

Arca fehér. Félig hunyt pillái alól lesett rám, látszott, hogy magánál van, megismer.

Lehajoltam hozzá, ő meg mintha bosszús lenne valamiért, kezével mintha elhessentene, hogy ne zavarjam.

– Nagymami! Én vagyok, az unokád!

Kifejezéstelen, fénytelen szemekkel nézett rám, és vékony, kiszáradt ajkaira erőltetett, kínos mosollyal feküdt ott.

– Hoztam csokival bevont marcipánt, banános pudingot, mit akarsz enni?

Ugyanazt a kifejezést láttam a nagymama szemében, akár apáméban a kórházban, két éve... És Giza néném ödémás szemei is ugyanezt sugározták régen.

Az én nagyanyám elfordult akkor tőlem.

És én tudtam, hogy nem akar fölkelni többet.

Vasárnap még szokatlanul élénk volt, este figyelte a tévét, a híreket, izgatottan fel-felkiáltott, igaz, sokat cigarettázott, kávézott, de mindig ezt tette. Egész éjjel magában beszélt, csapkodott, leveleket pakolgatott, könyveket dobált szanaszét a csukott ajtós nagyszobában. Anya fáradt volt, elaludt, remélte, hogy

nagymami is ezt teszi. Vagy tévét néz hajnalig, olvas, magában verseket mond, ahogy szokott. Aztán reggel, a sok könyv, levél és megsárgult fénykép között, a földön találta őt. Feküdt a szőnyegen nyitott szemekkel, és nem is próbált meg feltápászkodni. Azóta várta a halált. Szeme józan volt, és valamilyen másfajta világban járhatott, mert ha etetni akartam vagy lázát mérni, bosszúsan s egyszersmind lekicsinylően nézett, mintha azt mondaná, „fontosabb dolgok vannak most, mint ezek a butaságok”.

Amikor oldalra fordítottuk, nagyon fájt a dereka, kiabált, hogy hagyjuk már békében.

Ha ételt adtam neki, akár egy rossz gyerek, összeszorította száját, az étel a nyakába folyt, az arcára, a takaróra. Erőltettem, kiabáltam, kértem.

Aztán egy este, tehetetlen mérgemben, erőszakkal akartam szájába nyomni a kanalat.

Akkor felsírt keservesen nagymami. Gyerekesen, tehetetlenül, ismeretlen hangon zokogott. Egészen más volt ez, mint az elutazásomkori hangos, panaszos jajgatás. Ez a sírás nagyon bentről érkezhett. Éreztem, hogy valami nagyon fájó pont szakadt fel odabenn.... A felismerés, hogy lelketlen, gonosz szörnyeteg vagyok, mert semmibe veszem akarát és ételt erőltetek csukott szájába, akkor még nem jelentkezett. Csak hetekkel ezután... Aljasságom tudata azóta örökre összeolvadt azzal az ostoba kis dallal.

Azon az estén csak azt láttam, hogy a smaragdszemű nagyanyám, aki tűzvörös hajkoronájával, karcsú testével annyi zűrzavart okozott a színházban annak idején, most kiszolgáltatottan, megalázottan sír. Mellé borultam és én is bögni kezdtem:

– Jól van, picike nagymami. Ha nem akarsz, ne egyél! Idebújok melléd, csinálj helyet nekem!

De ő nem engedett maga mellé akkor. Vajon azért sírt, mert megbántottam? De hiszen etetni akartam, életben tartani, pár kanál levest belediktálni... Vagy az fájt neki, hogy nem tudott többet megvédeni engem a szörnyű, embertelen világban? Búcsúzott tőlem?

Vagy rájött, hogy az a bizonyos, őt éltető szikra, a magyar egység gondolata, egyre reménytelenebb?!

A következő napokban nyitott szemmel feküdt, egykedvűen, csak ha megmozdítottuk, gyógyszereket akartunk beadni, vagy etetni próbáltuk, kiabált ránk. Éjjel sokszor keltem fel, anyám hullafáradtan aludt a külső szobában, és odalopózkodtam a betegágyhoz. Nagyanyám ugyanúgy feküdt, mint este, meg sem mozdult, magánál volt, és egyenesen a szemembe nézett, valami megmagyarázhatatlan, bölcs nyugalommal.

Megsimogattam, betakargattam, pusztit adtam, de erre sem reagált. Régen életkedvtől harsogó zöld szemei már fénytelenül, tompán mozdultak felém.

Hiába kértem, hogy egyen valamit, csak nézett, mintha titkos világban élne, és ez a világ sokkal, sokkal magaszosabb és jobb lenne, mint amiben mi élünk, a földön. Nagypáról beszélt és a dédiről.

„Anyukám. Anyukám... sosem hittem volna” – ezt suttogta, majd: „Már mindegy nekünk.”

Imádkoztam, hogy ne legyen magánál, ájulja át magát arra a másik világra. De nem így történt!

Éber volt és józan. Úgy féltém, úgy féltém, hogy belém lát, hallja agyam kósza, fel-felütődő könyvének szavait, mint: temetés, pap, koszorú, fekete ruhák... hiszen értelmesen nézett. Aztán fulladozni kezdett, az orvos lemondóan fogta pulzusát, vérnyomását mérte, kértem, adjon be valami nyugtatót neki. De nagymamit az injekció sem tudta elbódítani. Sokáig hörgött, levegő után kapkodott, kínlódott, de a rohamok szüneteiben felém fordult fakó, vizenyős, bedagadt szeme. Mintha kérdezne engem, mintha nem értene valamit...

Következő hétfőn, reggel tízkor meghalt.

Senki sem volt mellette. Anyám éppen a boltban volt, én elmentem a gázszámlát kifizetni, mert úgy nézett ki, kicsit könnyebben van.

Egyedül vívta meg harcát a halállal, egyedül kínlódta át magát a sötét folyósón, a fénycsóva felé, és ez látszott is az arcán. Kifordult szeme fehérjén, természetellenesen, befelé fordult csuklóján, ahogy ökölbe szorította azt, a másik kezével a takarót markolászva.

Nekem többé senki se mondja, hogy a halál megnyugvás!

Arca magából kifordult, felismerhetetlenségig eltorzult, megkínzott, összetört, összezavarodott volt. És volt benne valami gőg, valami felsőbb közöny, kérés, hogy ne sírjunk, ne sajnálkozzunk, hisz arca összevisszasága semmit sem jelent.

A falon dédnagyanyám, a csodaszép asszony – ferde szemeivel, tornyos frizurája alól, gödrös álla és cakkos ajkai várából, egészében nagymamira emlékeztető, mégis elérhetetlenebb, könyörtelenebb arccal – mosolytalanul trónolt a halott ágya felett.

Anyám kezébe temette arcát... Én megkönnyebbülést éreztem. Nem kell tisztába tennünk, gyógyszereket nyomnunk a szájába és akarata ellenére, megalázóan életben tartanunk, erőszakosan, szeretett kincsünket. Egészen olyanná vált ő, mintha gyermekem lenne már egy ideje... Nincs többé gyermekem!?

Nincs.

Az arcát, egészében, ahogy feküdt a koporsóban, azonnal elfelejtettem, ahogy lezárták azt. Rajta volt a gyászjelentésen, hogy Zabolai Nagy Róza, született Nagyenyeden 1909-ben, csendesen hunyt el 2004. december tizenkettődikén. Számok. Dátumok. Ennyi egy élet. Honnan tudják, hogy csendesen ment el? Senki nem volt mellette abban a pillanatban. Hátha sikoltott, mert megijedt. Sírt. Vagy némán tátogott...

Vagy nevetett a megkönnyebbüléstől, hogy vége van a kinnak az idegen világban, ahol szeretett népünk, ostoba módon szakadt ketté, azon a bizonyos megátkozott, sötét, decemberi vasárnapon?!

Számára vége van...Igen.

De mi itt maradottak, nagymamihoz hasonlóan gondolkodó kevesek, kik még mindig hiszünk és nem adjuk fel a harcot, Wass Albert és Sütő soraiból merítve erőt naponta, mi, mihez kezdjünk?

Ki mondja meg ezt nekünk?

És mikor?

A foglyok

A gyermek, akit karomba vettem, abbahagyta az üvöltést és összenyálazta a vállamat. A gyermek, akit a hideg, februári délelőttön emeltem magamhoz, több társával egy fehérre meszelt, fertőtlenítőszagú szobában vegetált. Flavius, a kilencéves korcs, négyévesnek nézett ki. Hat hete, amikor először léptem át e küszöböt, és ő a szoba végében levő rácsos, nagy ágyban, lekötözve ordított, önkéntelenül léptem hátra... Cérnával megerősített tréningnadrágjából kilógott a bölcsőde pecsétjével ellátott, csomóra kötött, rózsaszín pelenka. Száját nagyra tátva, odvas fogait megmutatva, kétségbeesetten és dühvel üvöltözött. Nem, elfutni már nem lehetett... Simiona főnővér a hátam mögött állt.

Zsuzsika, a töpörödött arcú cigány gyerek, sületlen, hófehér, kicsi vekniként aludt, hólyagos arccal. Két vékony keze gézzel törzséhez kötözve. Hat éve élte a szellemileg visszamaradott gyermekek bölcsődéjében silány életét. Akkora volt, hogy csecsemőnek néztem. Daniela sápadt, áttetsző pilleként maradt meg bennem, tömpe orrocskáján rászáradt váladék, és testén rengeteg kiütés. Naponta hat injekciót kapott összeesett, vizeszsemleszerű fenekébe. Deréktól béna volt, anyja elejtette kéthetes korában, és reggelente alig lehetett felébreszteni. Marina dada a kanállal bökdöste meg alig emelkedő, vézna, beesett mellét, ha eljött az etetés, gyógyszerelés ideje. Isidor mongol idióta volt, és farkasétvágy kínozta, állandóan ételért kiáltott.

És a többiek... ők is mind-mind, hiába voltak! Igen, azt hiszem, ez a

megfelelő kifejezés. Értelmetlenül éltek. Tizenkilenc évesen az ember sok mindent nem ért még, lázadni akar, változtatni a világon, segíteni mindenkin. Legalábbis megpróbálni azt. Kerestem nekik mosolyokat, fényt, és egy-egy röpke anyai mozdulatot igyekeztem csempészni napjaikba.

Ma sütött a nap, Flavius nem köpte ki a teát, és düledt, fénytelen szemével csendesen bámult. Karomban vittem az ablakhoz, engedelmesen fogta át vállamat. Nem sok időm volt, Diana nővér nemsokára érkezik, és nem szereti, ha ölbe szoktatom őket. Vigyáznom kellett, mit teszek, kellett az állás, hát pelenkáztam, etettem, és ha véletlenül volt forró víz, megfürdettem ezeket a szerencsétleneket.

Édesanyám, sötét szemű hallgató özvegy, szótlanul vette tudomásul, hogy egyetlen gyermeke idén nem nyert felvételt a Babes-Bolyai Egyetem magyar-francia tanszékére. Tíz éve a Farmec kozmetikagyár futószalagja mellett, egy beüvegezett, fülasztó helyiségben, nyolc órán át végzi ugyanazt a két mozdulatot. Remélte, nekem jobb lesz. De én a Grigorescu negyed két kockaszobás, krumplileves-hangulatú magányában szomorúan néztem magam elé és eltoltam az ételt. Ezt az állást is nehezen sikerült megkapni. A Donát út végén, ezer lejért, hajnali hattól ebéd után kettőtig szembesültem mindazzal, amire azt mondják, reményvesztettség. A bölcsőde vizelet, széklet szagegyveleget árasztott, pedig új, szépen megépített házként hirdette messziről, szocialista egészségügyünk virágzik. Udvarán játszótér, virágoskert, kis pavilon volt. Hazug álmokat hirdető börtön volt a

Timburailor utca széles, poros végén levő épület, ahol a hetes trolibusz nyekeregve, kínlódva, benzinszagot ontva fordult be! Mintha az épület, a virágok, a hinták, mind azt sugallták volna, a mi hazánkban még fogyatékosnak is érdemes lenni... De belül erjedt a szag, a betegség, a sosem időben lecsérélt pelenka, felhólyagosodott gyerekpopsi és betályogosodott sebek szaga... A lelki sötétség erjedő, bűnös, fertőző szaga terjengett.

1989-et írtunk akkor, és az országban, ahol éltem, törvény által tiltatott meg a művi abortusz. Lányok, asszonyok mégis kénytelenek voltak tiltott injekciókat adni be maguknak. És az eredmények itt feküdtek, a Donát úti bölcsőde tágas, virágokkal díszített épületének egyik szobájában. A szülők pedig végleg megfélemedtek az itt fekvő teremmenyokról. Árvák voltak. Senki árvái! A sárgásfehér, nevető, napra néző játszószoza, a morcos mackókkal és gombszemű, nagy füllű kutyákkal, üresen kongott. Ezek a gyerekek nem tudtak játszani...! Pedig pszichiáter is volt a bölcsődében. Naponta három órát töltött itt. Ragyogó szemű, ruganyos léptű, hajszálvékony, fehérszőke hajú nő. Dr. Judit Moral a gyerekekért élt. Áldozatos volt. Égre emelt lencsibabaszemekkel, gügyörészve követte a kicsik fejlődését. És betegségeik lefolyását. És nekik, a valamilyen gonosz csoda folytán megmaradt emberkéknek, bőven volt betegségük. Mindegyik rendelkezéssel jött világra: tágult tüdő, rossz szív, dongavégtag, gerincsorvadás. Gyógyszerelni kellett hát őket, naponta többször. Ez hosszadalmas folyamat volt. A soros nővér hosszas körültekintéssel mérte ki adagjaikat egy hosszú, fehérre sikált pelenkázóasztalon.

A bölcsődések általában ágyaikban szenderegtek, néha-néha kinyitották bedagadt szemüket és gépiesen tátották szájukat az intézet alagsorában diétásan megfőzött, pépes készítmények után. Aztán visszaaludtak. A kórházból mindig én rendeltem meg az aggódó, csillagszemű, áldozatos doktorica által felírt pirulákat, cseppeket, antibiotikumokat. Minden héten kétszer. Nem értettem én a gyógyszerekhez, csak csináltam a dolgomat, de pár hét után azért csak faggatni kezdtem a piros arcú Ancuta nővért erről. A lapótyaképu, nagyhangú, kövér, de nagyon feszes fiatalasszony csak telt, puha vállát vonogatta, azt mondta, nem ártja magát ebbe bele. Akkora fekete szemekkel, mint egy tál dácsei cseresznye, komolyan mondta, jobb, ha én is hagyom...

Szürke hátú, regiszteres füzetbe volt bevezetve minden apróság neve, születési év szerint. Utána jöttek a betegségek. Meg az is oda volt róva, mikor, melyik pirulából, cseppből mennyit kapnak és hányszor, napjában. És nekem feltűnt, hogy három alkalomnál többször kapnak kezelést. Haloperidolból, ezt véletlenül tudtam, hisz nagyon erős nyugtatószer volt, csak öt cseppet szabadott adni és láttam, hogy Simiona nővér többet csöpögtetett Daniela tejébe... lehetett az tíz is. Vagy megcsúszott a keze.

Egyik héten éjszakába tettem. Tudtam, hogy ez tilos lenne, hiszen nincs szakképesítem. Izgultam. Sétáltam az ágyak között, figyeltem a ház foglyainak gyenge, erőtlen vagy sípoló lélegzetét. Eljött a tíz óra, a gyógyszerek beadásának ideje. Kevergettem a nagy barna kannában a mosogatólé-szerű köménymagteát, majd a kicsi, megcsorbult csuprokba mértem,

beleaprítottam a pirított vajás kenyeret és felfordult a gyomrom. A kenyérdarabkák ázottan, csomókra mállva úszkáltak a színtelen lé felszínén. A polcon levő gyógyszeres készletet néztem görcsös figyelemmel. Szerettem volna túl lenni a kezeléseken. Rengeteg idegen, színes feliratú üvegcsé állt katonás rendben a zár alatt. Akár egy patikában. Különös gonddal készültem a feladatra, főleg, hogy a kolléganőm. Marina – otthon csak a baj, nélkülözések, négy gyerek, izákos férj – ide járt pihenni. Hagytam, hadd aludjon. Cédulákat tettem a pelenkázóasztalra a gyerekek neveivel. Összesen tizenketten voltak akkor. A papírokra tettem volna a pirulákat... de valamilyen oknál fogva, minden üvegcsé teljesen üres volt! Még egyszer átnéztem, alaposan. Mindegyik sötét színű, csavaros, kupakos külföldi nevű csoda kongott az ürességtől. Rohanva keltettem fel Marinát, aki egy szót sem értett magyarul, hát kapkodva románul eldadogtam, hogy eltűntek a gyógyszerek. Álmosan nyekergett felém:

– Dehogy tűntek el. Kifogytak. És a doktorica elfelejtett újat felírni. Tudod, Bukarestbe utazott a kongresszusra, ezzel volt elfoglalva.

Bementem a hálószobába, ahol eddig csend volt, de most mocorgás ütötte meg gyanakvó fületem. Felkattintottam a villanyt. Zsuzsika ébredt fel először. Kicsit kába volt, kezeit eloldoztam, koszos körmöcskéivel kaparászni kezdte arcát, és szemei igazi értelemmel néztek rám.

– No, Zsuzsinka, ma éjjel nincs Haloperidol! Nitrazepam sem! Elvitte a macska! Sicc!

A kislány fogatlan szája nevetésre nyílt... még sosem láttam egyetlen emberi, érzelmi megnyilvánulást sem rajta. A fületlen bögréjét az ázott

kenyérhéjjal eltoltam... Csak a pirulák és cseppek miatt lett volna szükség erre. Hogy távolabb tudta a gusztustalan teát, a kislány csámcsogni kezdett és előre-hátra lógázta magát, ágyába kapaszkodva, térden állva. Izidor már kiabált, vágott, elkeskenyedő, színtelen szemeit rám emelte és nyála csurgott. Eloldoztam és adtam neki kicsit a förmedvény teából.

– Kampec Izidor, ma éjjel se pirula, se keserű cseppecske!

Közömbösen bámult, aztán kövér, ormóttan kezeivel a levegőbe kezdett nyúlkálni. Flavius már ordított követelve, hogy foglalkozzanak vele is... A többi apróság is éberem kandikált ki ágya rácsai közül, figyelve, mikor lépek a számtalan, mély, álom nélküli alvást nyújtó gyógyszerrel, no meg a bűdös teával melléjük. De ma éjjel csak kioldozni tudtam őket a kötelékeikből. Marina szőke tincsei körülrepkedték tányér alakú, piros arcát, barna szemei szaporán pislogtak, izgalmában elfelejtette, hogy nem tud magyarul, és anyanyelvemen ordított rám:

– Megőrültél, te bozgor szajha? Eloldoztad őket? Egész éjjel randalírozni fognak... Ezek barmok!

Különös, különös éjszaka volt. Flavius kimászott ágyából és lopakodva ragadott fel egy csomó ólomkatonát a dísznek kirakott játékok közül. Le-fel sétált ezekkel a szobában, komolyan, áhítattal. Furcsa módon, a többi gyereknek is könnyű volt kimászni a rácsok között. Ki a végében a bilik tartalmával foglalatoskodott, ki ugrált és bömbölve kacagott. A másik a fejét jobbra-balra ingatva maga elé nézett, és cammogva járkált, akár egy vénember. Óriási zaj lett percenként belül. Az állítólag béna Daniela szépen addig mozgolódott, míg ki nem bújt a rácsok között, és hoppá,

előttem termett büszkén-boldogan. Aztán elkezdett járni, igaz, nagyon csámpásan, el is esett többször, de mozgott. Hozott nekem egy összeaszalódott almát az ágy alól... vigyorgva nyújtotta felém, és háromszor meghajolt ehhez a művelethez, akár az ortodox papok a temetésen. Zsuzsika ökleivel hadonászott, rúgkapált nevetve, mintha csiklandoztam volna ágyában... szerettem volna, ha ő is elindul. Aztán elfáradtak. Szunyókálni kezdtek, ki széken, ki a földön. Betakargattam őket kis színes takaróikkal. Flavius a földön elterülve aludt és az álom túlcsurgott arcán... mintha mosolygott volna?

Derűvel fordultam Marina felé:

– Látod, maguktól is elaludtak, szegények!

A nagydarab falusi lány kiabált:

– Azonnal felébrednek. Altató nélkül már nem tudnak aludni... Megszokták.

Majd hetykén lépett Daniela felé, aki térdemre hajolva szendergett, gúnyosan rámutatott és nevetett, hangosan, közönségesen:

– Ennek a dögnök kell a legtöbb Haloperidol, ez a leghülyébb! Adok is neki mindig bőven...

Felkiáltottam, aránytalanul hangosan, a tőlem nem megszokott modorban:

– És ha én ezt holnap elmondom a doktornőnek?

– Akkor hullára verlek este a sarkon, festett hajú, tanult magyar lány! Tudom ám, hol laksz, Grigorescu hat szám, hetedik emelet... ember legyen, aki összeszedi szép arcod részeit... meg aztán – fogta kissé halkabbra a hangját fontoskodva – a doktorica utasítása szerint járunk el.

Nem tudtam, a fenyegetés, vagy amit utána mondott a félelmetesebb. De ő folytatta:

– Nézz rájuk! A sok gyógyszer apránként hozzásegíti őket, hogy egy nap szépen elaludjanak, maguktól...

– De hiszen élő emberekről beszélsz! – sikoltottam fel. Flavius már ébredt. Feltérdelt és mutatta, hogy kezében egy bádogkatona van, majd négykézláb kezdett araszolni felém. De én hirtelen halálosan fáradt lettem. Elmegeyek. Felálltam, Danielát óvatosan csúsztatva a kis székre... köpenyemet kigomboltam és indultam. Flavius, aki állítólag semmit nem értett az emberi testbeszédből, most mellém lépett, belekapaszkodott köpenyem szélébe, és dökögött mellettem, ahogy szorongva léptem a fehér ajtó felé. Akkor vettem észre Zsuzsikát, amint ágyából felém tekintett. Riadt őzgidaszemekkel, piros orcával, hitetlenül... Azok a szemek...! Minden, minden bennük volt. Az ágyhoz kötözött, gügye fogyatékos vágya és hite bennem, az egyetlenben omlott össze szemem láttára. Fáradtan vezettem vissza Flaviust ágyához, felsegítettem a párkányra, áttettem a rácson, majd betakargattam. Engedelmesen feküdt, valamiért csendben, és guvadt, csipás szemei megállapodtak arcomon. Mintha kérdezne valamit... Zsuzsika mellé léptem aztán, a kis arca mintha lenyugodott volna, hogy maradok...

Marina közben hangosan nevetett rajtam. Én pedig sorban, egyenként emeltem és segítettem át ágyuk magas korlátján a szocializmus eme kegyeltjeit, közben pedig elképzelttem kétszobás lakásunkat, ahova hazavittem Flaviust, Danielát, a többieket. Míg Zsuzsikát simogattam, kis nyirkos pofija megrándult, és láttam anyámat, amint hajnalban kel, rohan dolgozni, és Flavius üvölt. Fáradtan gubbasztottam.

Nem tudok rajtuk segíteni... nincs erőm, jogom hozzá.

Szerda reggel Daniela nem mocant. Arcocskája fehér, szeme fennakadva és szája résre nyitva. Kiabálni kezdtem és eldobtam a teáscsészéket. Az üres bádogcsuprok zengésére rontott be a főnővér. A vastag ajkú, izzadt Simiona, ki olyan kövér volt, hogy alig fért el az ágyak közötti résen, megfogta dagadt, puffadó, köröm nélküli kezeivel Daniela hajszálvékony, ernyedte csuklóját. Aztán rohant hívni a doktoricát meg a mentőket. Ő volt az éjszakás... Daniela éjjel köhögött, a nyál a gégejébe ment és megfulladt... Simiona asszony pedig egész éjjel az orvosiban horkolt.

Nagy botrány lett. Egész Kolozsvár hangos volt tőle. Az utcán is erről beszéltek az emberek... Kiabáltak, ökleiket rázták.

A haláleset után kijött a központból egy román, sötét képű öltönyös pasi, a fogát szívtá, szája rángatózott. Aznap a gyerekeket tiszta ruhába öltöztettük, és nem kötöttük le. A titkár erős alkoholszagot árasztott, rá se nézett a szerencsétlenekre, és egyenként hallgatott ki bennünket, négyzemközt.

Én kitaláltam mindent. A gyógyszerekről. Marina szavairól. Bólogattott, végignézett koptatott farmere-men, szűk pólómon, laza barna hamon, száját elhúzta, megkérdezte, hogy melyik suliban végeztem, mit akarok csinálni az életemmel. Aztán felugrott és rám kiabált:

– Maga egy szép fiatal lány. Ha jót akar, hallgasson erről a dologról! Simiona elvtársnő annyi éven át dolgozik, becsületes munkával... Hát hibázott! Komisszió elé visszük az ügyet. Megkapja a büntetését. De maga, Csuha elvtársnő, jobb, ha ezt az ügyet sem otthon, sem máshol nem kommentálja. Árthatna magának.

Nemet intettem.

– Gyilkosság történt. És még fog történni... ha nem vigyáz!

Nyújtottam a papírt, a vallomással. Összetépte. Nem baj. Írok másikat. Postán elküldöm a igazgatónak, Oncotu Mihainak. Vagy az egészségügyi miniszternek. Esetleg az „atyaistenek”... A barna arcú ökölrel az asztalra sújtott.

A levelet harmadnap adtam fel. Kicsit remegett meg a kezem a piros láda előtt... anyámra gondoltam, éjszaka felkelt, cigarettázott, nyugtalan volt. Vajon merhetem-e, tehetem-e? Aztán eszembe jutott Daniela felakadt szeme. Kezem ökölbe szorult.

Hamarosan felmondtak nekem, létszámleépítésre hivatkozva. De engem akkor már valami forró, alázatszerű, lázas remény fogott meg, hisz nyugtalanságot, de erőt adó hírek szálingóztak felénk... A barátnőm húga kiment Budapestre és nem jött vissza... És kit pereljek? Egy egész országot? Szárnyaim akkor kezdtek növegetni, és tudtam, hogy kibontódnak hamarosan... És elrepülök innen... Enyéim közé. Ahol anyanyelvemen szólhatok.

És reméltem, hittem, akad még itt egy hozzám hasonló lány. Aki törődik velük. A pirkadó hajnalban letörli arcukról a mély, mesterséges álom nyomait, és mosollyal nyújtja a pirított kenyeret és büdös teát feléjük. És levelet ír, miattuk. Talán kettő is akad... a világ változik. Ez az egyszerű nép is fejlődik, okosodik. Talán odafigyel majd valaki ezekre a kéretlenül világra érkezett nyomorultakra.

És elindultam keresni új hont, új barátot. De a bölcsőde apró betegeit sohasem felejtettem el. Örök bélyegek ők lelkemen, emberségemen, megesett szégyenfoltok, skarlátbetűk

örökre beégetett szignáljai. Hiába tudtam, mi történik velük, hiába írtam hosszú levelet, alapjában nem tettem semmit, hogy megmentsem őket. Bocsáss meg, Flavius, bocsáss meg, Zsuzsika, bocsáss meg, Daniela! Kis ártatlanok! Vajon végleg elszendered-

tetek már a sok, fura nevű nyugtatótól, és valahonnan nézitek ezt? Ami velünk történik... Igen?

Forduljatok hát el!

DOBÁS KATA FELVÉTELE

Ollmann Anasztázia

Szívek dopplere

(Részlet)

Amanda, a hatodéves orvostanhallgató rosszkedvűen indul munkahelyére. Sebészetgyakorlatát tölti, éppen félidőnél tart. Három hétig az általános sebészetben volt, változatosnak találta, s bár nem szerette a műtéteket – inkább a kevesebb ügyességet, de több gondolkodást igénylő és „nem véres” belgyógyászat felé hajlott –, érdekesnek is. Látott hasi feltárást, emlőműtéteket, égés utáni bőrplasztikát, sérvzárást... Egyszer önszántából maradt bent estig, hogy vakbélműtét részese lehessen – egy ilyen alapvető élmény nélkül nem akart orvossá válni. De az érsebészet, ami most következik, a legkevésbé sem kedvére való... Az a néhány alkalom, amikor átsétált ezen az osztályon, bőven elég volt belőle, ráadásul egyik kollégája még a múlt héten eleresztett egy ironikus megjegyzést: „Jó lesz az érsebészetben, meglátjátok, milyen jó betegek vannak ott, némelyikkel még beszélni is lehet!” Nem áll messze a mondat a valóságtól. Többnyire idős, érlemeszesedésben szenvedő, szellemileg is leépült betegek fekszenek ott, általában már hiányzik legalább egy-két ujjuk. A csúf sebek látványa, a folyosón időnként átsuhanó üszögszag, mely keveredik a fertőtlenítőével... Nyomasztó hely. Mindenütt jód- vagy káliumpermanganát-oldattal teli lavórok, kötözőkocsik, járókeretek, kerekesszékek... Egy-egy érműtétbe korábban is belecseppent már Amanda, egyszer lábfejcsonkolásba és lábszár-amputációba is, amikor neki kellett a becsomagolt végtagot tartania, amíg az a kezében nem maradt teljes súlyával – brr! És bárhogy szeretné, nem kerülheti el ezt a helyet, az elkövetkező három hétben itt kell dolgoznia. Ezt még elképzelni is nehéz...

Itt a betegvizsgálathoz tartozik a mini doppler ultrahang¹ is, amellyel a végtagi erek felett méri a vér áramlását. Sajátja felett hallja a hangos surrogát azonnal, de a betegeket megtalálni... Gyakran nem is lehet, mert nincs – ha egészségesek lennének, nem feküdnének itt... Az első betegével, Pista bácsival órákig foglalatoskodik. Utólag derül ki, hogy éppen a „jó” lábán mérte a kisebb értéket, tehát ez biztosan nem valós. Végül is az orvosok azért vannak, hogy felülbírálják – nem lehet még olyan „szuper”, mint ők...

A következő napon a műtőben tölti a délelőttöt, szerencsére visszér-eltávolítások vannak, az nem olyan nehéz. És lelkileg sem megterhelő. Neki is orvosi ellenőrzésre kell mennie délután – előfordul, hogy „akasztják a hóhért” –, el is kéretőzött kissé előbb emiatt. Végre kiszabadul a műtőből, sietve megy végig a folyosón az öltöző kulcsáért.

– Elnézést... – szólítja meg egy hang. Egy barna bőrű fiú áll előtte, egyik lábáról a másikra, fájdalmas arckifejezéssel.

1 mini doppler ultrahang: kisméretű, ultrahanggal működő műszer, mely a vér áramlását tudja kimutatni és hanggal jelezni

– Tessék... Mit segíthetek? – Amanda igyekszik megtalálni a hangot a betegekkel, s általában sikerül is neki.

– Kaphatnék fájdalomcsillapítót?

– Most tetszett jönni? – a lány még azt sem tudja, ki ő, hiszen nem volt lent az osztályon aznap.

– Igen... Már befeküdtem.

– Hogy hívják?

– Petrovics...

– Kis türelmét kérem, utána nézek...

Meg is találja a kórlapot az új betegek mappájában. „Beteg neve: Petrovics János. Születési idő: 1976...” Amanda beleborzong. Ez a fiú, aki szenvedő arccal lépeget egyik lábáról a másikra és egy pillanatra megállni nem képes a fájdalomtól, ugyanabban az évben született, mint ő... „Diagnózis: M. Buerger.” Mit is tanult erről a kórképről? Fiatal korban kezdődő érbetegség, gyulladás, amely miatt megvastagodnak az érfalak, s a keresztmetszet ezáltal beszűkül, romlik a keringés. Főleg a kis és középnagy ereket érinti, szinte mindig dohányosokban jelentkezik, és gyakran vezet végtagvesztéshez, főleg, ha nem hagy fel a beteg a dohányzással. A kéz- és lábujjakat is megtámadhatja, majd egyre feljebb terjed. Nem valami hízelgő kórjósolat... Egy nála alig néhány hónappal idősebb fiatalnál...

– Igen... megvan. Rögtön megkérdezem – s a nővérekhez fordul. – Petrovics János, aki most jött... Fájdalomcsillapítót szeretne. Kaphat? Mit mondott a doktor?

– Sarlós doktor betege... Kaphat, persze. Mindjárt felszívjuk.

– Izomba adjuk, ugye...?

– Igen.

– Adhatom majd én? – Amanda tudja, hogy sebész úgysem lesz, hát legalább az ilyen alapvető dolgokat, mint például az injekciózás, gyakorolni szeretné.

– Tessék – s a kezébe nyomja az ápolónő a fecskendőt.

A lány kissé meglepődik – arra nem számított, hogy nem is áll majd mellette közben senki, s eddig egyedül még nem adott be injekciót –, de most már mindegy... A beteg nem érzékelheti az ő szorongását. Ez a lényeg.

– Meghoztam a fájdalomcsillapítót – sétál be a négyes kórterembe –, legyen szíves lefeküdni az oldalára.

– Farba...?

– Persze... Oda kapja.

– Nem félek ám az injekciótól – mondja a beteg, miközben elhelyezkedik.

– Nem is kell – mosolyog enyhén a medika. Pedig magában eléggé bizonytalan – „mély vízbe dobták” –, s ugyanakkor azt gondolja: „Ajaj... ha már valaki azt mondja, nem félsz, akkor azt önmaga megnyugtatósára mondja... Úristen, mi lesz itt?” Közben kitapintja a megfelelő helyet – neki ez még nem megy „rutinból”.

– Így... letöröljük – próbálja oldani mindkettőjük feszültségét, miközben fertőtleníti –, most bökök, ne tessék megijedni – s egy határozott, de gyengéd mozdulattal beszúrja a tűt. Valószínűleg jól sikerült, mert a beteg nem mozdul rá.

– Nem fáj? Nem feszít nagyon? – kérdezi a lány, miközben lassan bejuttatja a tramadolt.

– Nem... Na, most egy picit – s egy enyhe izomfeszülést érez Amanda ujjai alatt.

– Ne feszítsen, akkor rosszabb... Lazára engedje el magát. Még egy kicsi van, mindjárt kész – azzal az utolsó cseppeket is bepréseli.

– Jól van, túl vagyunk rajta – szólal meg újra, s elkezd finoman masszírozni az injekció helyét a tömörített gézzel –, nem fáj nagyon?

– Nem – feleli a fiú halkán, miközben felül –, de a lábam nagyon fáj... És még meg sem vizsgált senki!

– Majd mindjárt én megvizsgálom – válaszolja Amanda a legnagyobb természetességgel. Saját délutáni ultrahangjáról lemondott már... Látja, hogy valaki szenved, bízik benne – a beteg az első!

– Mi a fő panaszja most? – kezdi el a kórtörténet felvételét.

– A nagylábujjam nagyon fáj... A körzeti orvosnő levett egy darabot a körmömből.

– Mióta van ez?

– Egy hete.

– És... hogyan fáj?

– Nagyon fáj...

– Jó, ezt értem, de... milyen jellegű ez a fájdalom? Szúr? Vagy lüktet?

– Lüktet inkább... – a fiatalember folyamatos mozgásban van, egy helyben.

– És... ezt miért tetszik csinálni? Nem gond... csak azért kérdezem, hogy... így nem fáj annyira?

– Talán nem érzem úgy... Napok óta aludni sem tudok tőle. Ha lógotom, jobb egy kicsit, de nem sokáig.

No igen... Az oxigénhiány jele. Lógotva jobban belemegy a vérkeringés – idézi fel a medika magában a tanultakat.

– Korábban semmi panaszja nem volt? Vagy mióta ismert a betegsége?

– Az érzéskülemem? Négy éve... De nem volt gond velem.

– Nem szokott görcsölni a vádlija járáskor?

– Nem. A bokám el szokott fáradni, de nem fáj.

– Mennyit tud menni anélkül, hogy elfáradna?

– 150-200 métert.

– Tessék mondani, dohányzik?

– Igen. Dohányzom.

– Mennyit szív?

– Hm...

– Őszintén... Ez nem az erkölcsrendészet... De tudnunk kell.

– Egy dobozzal naponta.

– Alkoholt is fogyaszt?

– Nemigen. Ritkán.

– Kávét?

– Azt igen.

– Mennyit?

– Kettőt reggel.

– Értem. A családban másvalakinek volt ilyen betegsége?

– Senkinek... Ssssz... Nagyon fáj...

- Mindjárt jobb lesz... Most tessék velem jönni, megvizsgálom, jó?
- Mi lesz most?

- Semmi különös nem fog történni. Egy szokásos orvosi vizsgálat lesz. Meghallgatom a szívét, megtapogatom a hasát... ilyesmi. Meg egy kicsi ultrahanggal megnézzük a lábát is.

- A körmöm...
- Nem bántom... Csak megnézem. Ne féljen, jöjjön.

A beteg meglehetősen vékony testalkatú, de amúgy jó állapotú. Tüdő, szív felett semmi kórosat nem hallani, vérnyomása jó, 120/80 Hgmm. Mindkét karon ennyi – érbetegeknél ugyanis mind a négy végtagon mérni kell, ezt az első nap elmondták. Hasa sem fáj sehol, minden rendben. A bal nagylábujj, az bizony nem szép. A köröm külső fele hiányzik, a sebet sárgás váladék fedi. A lábfejekon és a bokák mögött is alig tudja a medika tapintani az ütőereket, a térdhajlatokban már normálisan pulzálnak. Na és most következik, ami még nem volt: a doppler... Amanda felkeni a zselét, felhelyezi az ultrahangfejet a lábra, nem hall semmit jó húsz percig, pedig milliméterenként araszolgat, keresi a hangot. Na végre, nagyon halkán – erre meg a fiú elmozdul, nem bírja már tovább egy helyben tartani a lábát, fájdalma van. A lány nyel egyet:

- Kis türelmét kérem... Tudom, hogy fáj, de meg kell vizsgálnom. Próbáljon nyugodtan feküdni még egy picit.

- Nagyon fáj... Csak úgy jó, ha lógotom.

- Na jó... Akkor tessék felülni és lógotni egy kicsit. Pihenjen meg, majd utána folytatjuk.

- Veszélyes az érszűkületem?

- Hát... nézze, talán most még nem, de... a dohányzást tessék abbahagyni. Mert ha nem, akkor sajnos el fogja veszíteni a lábát.

- Nem szeretném...

- Azt gondolom, ezért mondom. Még nagyon fiatal, most hagyja abba, és akkor nem fog rosszabbodni a helyzet, sőt javulhat is. De ha tovább szívja a cigarettát, rá fog terjedni a másik lábára és a kezére is.

- Kézen is van érszűkületem? – a fiún látszik, hogy megijedt.

- Ez a betegség kézen is lehet. Most még nincs, nem kell félni, a kezén nagyon szépek a pulzusai. Nem megijeszteni akarom, hanem megóvni a következményektől.

- De nem volt nekem négy éve semmi bajom az érszűkülettel! Csak az orvosnő levette a fél körmömet, a helye fáj...

- No de valami oka volt, hogy levette. Ön azt valamiért megmutatta a doktornőnek, nyilván, mert már előtte is fáj, nem?

Ebben a pillanatban nyílik az ajtó, az alacsony, korpulens Havasi doktor lép be.

- Jó napot kívánok. Éppen az urat keresem. Elmondták már önnek, hogy mit találtunk ki?

- Nem. Még nem mondtak nekem semmit...

- Akkor most mondom. Egy ideget kellene átvágnunk, ami az ereit jelenleg szűkíti, és ha eltávolítjuk, javul a keringés, és a seb meggyógyul. A derekán kell ejtenünk egy 5-6 centis metszést, ez egy húszperces műtét...

– Attól gyógyul meg az ujjam...?
 – Igen, ha a keringése megfelelő lesz, az segíti hozzá a gyógyuláshoz, de természetesen gyógyszereket is kell szedni és főleg nem dohányozni.

– Értem.

– Feküdjön le, legyen szíves – ő is próbálja kitapintani a lábháti eret.

– Te tapintottad? – kérdi Amandát.

– Igen, nagyon gyengén... A dopplerrel még nem találtam meg.

– Hol érezted? – Havasi doktor nem tapintja a lüktetést.

Amanda is odahelyezi ujjait, egy nagyon gyenge valamit észlel:

– Itt...

– Hát... – a doktor is mutatóujjával próbálja érzékelni –, lehet, hogy egy finom női kéz ezt érzi... én sajnos nem.

– Egy finom női kéz – ezt a beteg suttogja Amanda felé, egy alig látható mosollyal.

A lány nagy nehezen beméri az áramlást a készülékkel is – körülbelül fele a normálisnak a nyomás, alig hallható a suhogás, főleg bal oldalon. Mindent egybevetve, bő másfél órán át vizsgálta ezt a beteget. Ha siet, még odaér a saját orvosához...

– Jól van... Akkor most pihenjen egyet.

– Nagyon fáj ám, nem volt jó az az injekció, amit adott...

– Kicsit tessék türelmesebbnek lenni, lassabban szívódik fel, de hatni fog. Ha nem, akkor körülbelül egy óra múlva tessék szólni a nővérkének, kaphat még egyet majd.

– Nem is foglalkozik velem senki! Mindjárt haza is megyek! – látszik, hogy tényleg szenved, biztosan nem véletlenül ilyen ingerlékeny.

– Ne menjen haza, mert azzal nem segít. Meg kell várni a műtétet, hisz azért tetszett jönni.

– Nem megyek haza... – enyhül meg a fiú. – Holnap fognak műteni?

– Sajnos én nem tudom, de valószínűleg... Lesz majd vizit délután, tessék ott megkérdezni.

– Jól van.

– Akkor minden jót.

– Viszlát, doktornő...

– Még nem vagyok doktornő, csak leszek – mosolyog egyet Amanda –, de köszönöm a bizalmat.

– Maga olyan kedves... Biztosan jó orvos lesz.

– Igyekszem...

Másnap reggel nézik a hallgatók a műtéti kiírást. Hárman vannak itt gyakorlaton, három lány. Műtőből is három van, de csak az 1-esbe és a 2-esbe jelöltek ki szigorlót. Az 1-es műtőben főütőér-csere lesz, ez két-három óra, és oda két hallgató is kell. Kitti és Zsuzsi azonnal, egybehangzóan bevállalják – régóta barátrnók és szeretnének együtt lenni.

– Akkor nem gond, mész a 2-esbe? – kérdik Amandát.

A 2-esben két idegátmetszés van kiírva – a második a tegnapi Bürger-kóros betegé – és egy visszérműtét, ez egyik sem hosszú, nem is nehéz.

– Jól van, megyek.

A reggeli viziten ők is részt vesznek. A 4-es kórteremben fekszik a másik beteg is, akinél szintén idegdúc-kiirtást terveznek. Ő hetvennégy éves, cukorbeteg, érlemeszesedésben szenved – neki valószínűleg nem ez lesz a végső megoldás. A középső ágyon János – időközben gerinckanült is kötöttek be neki, most így nem fáj az ujjja.

– Nem akartam – súgja Amandának, mielőtt az kimenne –, de rábeszéltek. Maga is ott lesz a műtétnél?

– Hmm... Igen. Pont oda kerültem én is.

– Akkor nem is félek... – szegezi a lányra a beteg a tegnapihoz hasonló, halvány mosollyal fényes, fekete szemét.

Az operációk kilenc órakor kezdődnek. Fülöp bácsi kissé testesebb és nehezebben is ébreszthető, idős és szívbeteg is már. Egy óra is eltelik, mire oxigénmaszkkal együtt visszatolják a kórterembe. Amanda is kilép az előtérbe, két műtét között köpenyt kell cserélni. János már ott vár a fekvőkocsin, zöld lepedővel letakarva.

– Mindjárt bevisznek, ugye?

– Hamarosan. Nem kell félni...

– Hát, azért izgulok egy picit... Te gyakorlaton vagy? – most szólt először tegezve a lányhoz.

Ő nem haragszik meg, inkább megkönnyebbül – vele szinte egykorú a fiatalember, úgylis furcsa volt magázni. Bár úgy illene, de Amanda sose volt ebben következetes.

– Igen... Jövőre avatnak orvossá, ha igaz.

– Nem is fáj az ám a szuri tegnap, olyan finoman adtad... Nem mindenki így adja az ám be, mint te...

– Igyekszem... Nem az a cél, hogy fájjon, hanem hogy használjon.

– Veszélyes az érszűkületem?

Ezt már tegnap is kérdezte...

– Most egyelőre talán nem, de, ahogy tegnap is mondtuk, nem szabad cigizned.

– Abbahagyom. Már tegnap óta nem szívtam...

– Az jó. De ezután sem szabad majd.

– Nem...

– Lassan bemegyek bemosakodni, jó?

– Hú... Nem fogok felébredni közben, ugye?

– Nem.

– És utána felébredek, ugye?

– Ne félj. Kilencvenéveseket is elaltatnak ma már, és ritkán van baj.

– Olyan megnyugtató vagy...

Amanda figyelni az altatást is – közelebb áll hozzá, mint a szike. Amikor a fiú már a műtőasztalon fekszik és kicserélik rajta a lepedőt, a lány „véletlenül” éppen odapillant – ő is ember, nincs fából... Amíg nem veszi észre senki és főleg a beteg, addig megbocsátható bűn... A következő percekben már azt nézi, amikor az asszisztens bejuttatja az infúziós szereléken át az altatót. A fiatalember szeme nem csukódik le egészen, de már nem reagál, ha a pillájához érnek – a

szer hatott. Az altatóorvos gyakornoka vezeti le a tubust – ideális alkatú beteg kezdőknek... Amandának feltűnnek a fiú szeméből kiszivárgott könnycseppek.

– Ez az intubálástól² van – világosítja fel az aneszteziológus doktornő –, erős inger volt.

– És ő azt érezte még?

– Tudatosan nem. De fizikailag fáj neki, a szervezete érezte.

Magát az operációt is egy rezidens végzi, a fiatal Ligeti doktor. Garami főorvos asszisztál, és egyben felügyeli a tevékenységet mint szakorvos. A szigorló Amanda a másodasszisztens, az ő feladata a sebet széthúzni, nagyon erősen, hogy az ideghez hozzáférjenek. Kezdként természetesen kicsit tovább tart az egész. A doktor alig látható bőr alatti varrattal próbálja a sebet zárni, hogy esztétikus legyen egy fiatallemnél – ilyen is van, hogy így gondolkodik valaki –, de az utolsó öltésnél kibomlik, másodszor meg már nem engedik neki ezt a fajtát, mert időigényes lenne. A második varrásnál már a keze is remeg... Miuután befejezte, gyengéden vállon veregeti Amandát:

– Most szemtanúja és részese lehettél az első műtétemnek! – Majd kis idő múlva hozzát teszi: – De ezt nem kell mondani a betegnek...

A lány élénk figyelemmel kíséri, ahogyan lezárják az izoflurános palackot, és az oxigént indítják el. A beteg köhögni kezd, éber már annyira, hogy a tubus irritálja a gégejét. Ki is húzzák. Igen ám, de most meg nem vesz levegőt!

– Nyugalom! – közli higgadtan Hegyi doktornő, az altatóorvos. – Ez türelmem-játék ilyenkor. Azért tettem rá a maszkot, lélegeztetni kell néhány percig.

Aztán csakugyan visszatér a légzése. A medika – ahogyan néhányszor látta már – gyengéden elkezd dörzsölni a fiú fejbőrét.

– Jani!

– Jani a neve? – kérdezi Hegyi doktornő.

– Igen. De nem reagál!

– Lassan visszavihetik, a levegőt jól veszi már. Az elég inger lesz, amikor átemelik az ágyra, figyelj meg.

És valóban... Az ágyon Jani lassan elfordítja a fejét oldalra.

– No? Látod? – nyugtázza a doktornő is.

Amanda még egyszer odamegy, megszólítja. A fiú álmosan kinyitja szemét egy pillanatra, de azonnal be is csukja. A műtősségéd eltűnik vele a folyosószeletben.

Az aznapi utolsó operáció egy visszerkiirtás. A maga nemében elég rossz belegondolni, hogy egy fogas eszközre feltekerik a táguult vénákat, és egyszerűen kitépik... Brrrr!

2 intubálás – a tubus levezetése a légcsőbe

Hámori Orsolya

A tökéletes gyöngyszem

Részlet egy nevelési regényből

„Ha valaki szeret, vagy szeretett, érje be vele. Többet ne is kívánjon magának. Más gyöngyszemet hiába keresne az élet sötét redői közt. Szeretni annyi, mint tökéletessé válni.”

(Victor Hugo: A nyomorultak)

1.

Augusztus huszonegyediké volt. Aznap volt a kollégiumi beköltözés első napja. Rettegtem. Még az iskola kapuján sem mentem be, amikor már könny szökött a szemembe a félelemtől. Kezemben volt két igen nehéz utazótáska, amibe minden holmim be volt nyomorítva. Csak álltam és néztem. Az égre pillantottam. A nap úgy sütött a szemembe, hogy rögtön el is kaptam a fejemet. A kapu fölött lévő szöveget pillantottam meg: *ORA ET LABORA*. Vagyis: imádkozzál és dolgozzál. Nem mertem belépni a kapun. Legszívesebben a világ végére futottam volna ez elől az intézet elől. Verik a gyereket? Egy iskolában? A huszadik században? Na nem! Engem nem fog verni senki! Elég volt az, amit eddig kaptam nap mint nap. Nem kell még több.

A fejemben zsongott minden, amit a házirendben olvastam. A *Büntetések* című részt mindenkinek még idejötte előtt be kell vágnia, és naprakészen kell tudnia. Persze minden más részt is meg kellett tanulni. Szavak jöttek elő a fejemben, úgy mint *vesszőzés, botozás, körmös*. Ezek itt a fizikai büntetések, amit a rossz magatartásra

kaphatunk. De ugyan mióta rossz az, ha valaki fut, vagy hangosan beszél a folyosón, vagy olvas a szilencium alatt? Ha pedig valaki – a zelső félévben – egyest vagy kettest kap, akkor éjszaka takarítás vár rá. Még hozzá nem akármilyen. A második félétől kezdve pedig a bizonyítványhoz mérnek. Ha valaki rosszabb jegyet kap, mint amilyen a bizonyítványában volt, akkor is takaríthat, illetve ha ugyanolyan jegyet kap, akkor is – kivéve persze, ha ötös volt a bizonyítványban. Ha pedig ettől kezdve valaki egyest vagy kettest kap, akkor amellé már verés is társul.

– Anyira nem rossz – hallottam magam mellől egy fiatalabb férfihoz illő, mély hangot. Odapillantottam. Egy bocskaiban feszítő, rövid, barna hajú, zöld szemű huszoneves srác volt. Sovány, úgy százkilencven centi magas. Az arca komoly, mégis mosolygós, kedves. – Gyere, nem maradhatsz itt egész nap! – biztatott, óvatosan megfogta a nyakamat és engem is magával húzva megindult. – Melyikbe jársz? – érdeklődött, és közben úgy mosolygott le rám, hogy minimum húsz fogát láttam. Azonnal fel is tűnt, hogy milyen szép fehérek a fogai, habár ő maga arcra nem túl helyes.

– A-a-a-a-a-kilencába – feleltem. Úgy két éves korom óta dadogok. Mostohaszüleim ököllet és gúnyolódással póbálják meg kinevelni belőlem, tizenkét éve sikertelenül.

– Komolyan? Akkor már ismered a szobafőnököt – mosolygott kedvesen, és elengedte a nyakamat.

Hirtelen tágra nyílt a szemem, egy pillanatra megtorpantam, és rettegve néztem a cipője orrát. A szemébe már nem mertem nézni.

– Na mi az? Olyan félelmetes vagyok?

– N-n-n-nem..., u-u-u-u-uram – tettem hozzá a megszólítást, amit itt a szobafőnökre kötelező használni.

– Ha már tőlem is megijedsz, mi lesz, ha meglátasz néhány professzor urat?

Igen. Itt professzorok tanítják a középiskolás diákokat, még hozzá olyanok, akik itt tanultak, és itt jártak ki az egyetemem is. És csakis férfiak – a verések miatt. Akadnak ugyan köztük, akik nem professzorok, csak tanárok, de őket is így kell megszólítani.

– Látom, megtanultad a szabályzatot.

– I-i-i-i-i-igenuram.

– Ne félj már így tőlem! Négy évet kell mellettem lehúznod! Így nehéz lesz – mondta.

Gondolom, azt hiszi, hogy a félelemtől dadogok. De legalább nem gúnyol... Eddig.

– Itt kell beíratkozni. Balra van a tanári. Aztán egyből gyere a hálóba! Ott találkozunk! – mondta az iskola épülete előtt.

– V-v-v-v-v-i-s-z-o-n-t-l-á-t-á-s-r-a, u-u-u-uram – köszöntem, és bementem a hatalmas iskolaépületbe.

Még a levegő is más volt bent. Szigorú, keserű, félelmetes. Remegő lábakon mentem el a tanári ajtajáig. Bekopogtam. Egy bocskais férfi nyitott

ajtót. Ősz hajú, a szakála még most őszül. Komoly, szigorú tekintetű.

– Szervusz.

– J-j-j-j-j-jónapot k-k-k-k-kívá-nok, p-p-p-professzorúr – nyögtem ki nehézkesen.

– Kilencedikbe?

– I-i-i-i-i-igen, p-p-p-professzorúr.

– Bejössz – adta ki a parancsot.

Beléptem. Becsapta mögöttem az ajtót, és élem sietett. Végigment egy folyosón, és egy nagyobb terembe vezetett.

– Neved?

A *h* hangot különlegesen nehéz kimondanom, így a nevemet is.

–

Hhhh-hhhh-hhhhh-hhhhh-hhhhh-hí-dikrisztina.

– Hídi Krisztina – diktálta magának. – Én meg *professzor úr*. Csak tudatom, annak hitében, hogy nemigen olvastad el a házirendet, hogy ezért a legsúlyosabb fizikai büntetés jár. Hogy is hívják ezt a törvényszegést? – kérdezett rá.

– T-t-t-tiszteletmegtagadás, p-p-p-professzor úr.

– És mi is jár érte?

–

Hhhhh-hhhh-hhhh-hhhh-hhhhhatvan v-v-v-v-vesszőütés, p-p-p-professzorúr.

– Utolsó alkalom, hogy eltekintetem tőle. Osztályod?

– K-k-k-k-k-k-kilencediká, p-p-p-p-professzorúr.

Egy szekrényhez lépett, keresgetni kezdett benne, majd egyesével kerültek elő a már előre kifizetett holmik. (Csak a fehérneműt, a harisnyát és a tornazoknit kell otthon megvenni, és azt a szobafőnök az első szekrényellenőrzésnél megnézi. Fontos, hogy a fehérnemű egyszerű, fehér, mindenféle minta nélküli hagyományos bu-

gyi, atléta és melltartó legyen. A zoknira ugyanez a kritérium vonatkozik. Bugyiból nincs se tanga, se francia-bugyi, és szivacsos melltartó sem. Az atléta le kell érjen a bugyiig, és nem lehet kivágott háta. Melltartóból három, bugyiból ötöt, atlétából szintén ötöt kell venni. Harisnyából kétfélét kell venni: három nyárit és három télit. Mindkét fajta fekete kell legyen, a minta ezen is tilos, és nem lehet különleges anyagból készült.)

– Ezek az itthoni bocskaik, ez meg az ünneplő. Ez a télikabátod – pakolta az asztal szélére a ruhákat. – *Jobban* vigyázz rájuk, mint a szemed fényére! Itt van a kesztyű, a sapka és a sál. Nem azért van, hogy ne viseld. Még ha égő is – mondta ki, szinte gyűlölettel. – Ez a három bocskaiing. Ünnepi nincs külön. Ezek a hálóingeid, a fürdőköpenyed, a törülköződ. Itt a cipő, a csizma meg a papucs. Tornaholmi, és úszóruha, meg úszósapka – mondta, és a fürdőruhát begyűrte a tornacsomagba. – Váltás-ágynemű, ez meg a táskád – lökött oda egy fekete szütyőt. Iskolatáskát nem kell hordani, hanem a kezünkben kell vinni a tankönyveket és füzeteket. Nekünk, lányoknak adnak egy válltáskát, hogy kisebb holmikát abba tehessünk. – Ha netán nem tudnád: fájdalmas lesz, ha a legapróbb koszfoltot meglátom bármelyiken is. Ha kell, átrepülsz a pocsolóját, de nem mocskolod össze a cipőt. Vagy mi is vár rád?

– T - t - t - t - t - t - t - t i z e n ö t k - k - k - k - k - körmös, p - p - p - p - professzorúr.

– NEM! – üvölte. – NEM, NEM, NEM ÉS NEM! Utolsó esély, vagy az összes lehetőséget végigverem rajtad. Mi jár érte?

– Hhhhh-hhhhh- hhhhh-hhhhh-hhhhh-hhhhh h a r m i n c k ö r m ö s , p - p - p - p - professzorúr.

– Végre! És miért jár tizenöt?

– R-r-r-r-rendetlen ssssssszszekrényért, p-p-p-p-professzorúr.

– Például, de másért is. Nemcsak elolvasni kellett volna, hanem megtanulni is azt a szabályzatot! – teremtett le. – Hogy hogy nézzen ki a szekrényed, az benne van a házirendben. Aláírod, hogy átvetted a ruhákat – lökött oda egy tollat. Alákapartam, és visszaadtam a tollat. – MINEK ADOD IDE? Mondtam egy szóval is, hogy add ide? Ezt is aláírod! – lökött oda még egy papírt. Elkezdtem olvasni. – ÍROD! Í, ER, Ó, DÉ! Írod, nem olvasod.

Gyorsan aláírtam. Ügyeltem rá, hogy szépen írjam alá, habár nem volt szép írásom, és a félelemtől ráadásul nagyon remegett a kezem. Azonban itt azért is körmös jár, ha csúnyán írunk. Harminc.

– Megnyugodhatsz, nem azt íratom alá, hogy az összes pénzedet átveszem – mordult fel. – Hanem hogy megérkeztél. Visszaadod a tollat.

Odanyújtottam a tollat, ő meg kikapta a kezemből és eltette.

– Ha nagyon érdekel, a latinprofesszorod vagyok – mondta, habár eszembe se jutott az a kérdés, hogy kicsoda lehet ő. – Heti ötször találkozunk. Itt az órarended – nyomta a kezembe. – És mindjárt megkapod a tankönyveidet is. Addig aláírod, hogy megkaptad. Mindjárt hozom – mondta és kiment a szobából.

Alig mertem elvenni a tollát, hogy aláírassam a lapot. Gyorsan a helyére is tettem, amikor nyikordult az ajtó. Egyölnyi könyvet és füzetet hozott.

– Bezárod az ajtót.

Odasiettem és becsuktam mögötte az ajtót. Ő lerakta a ruháim mellé a könyvtáskát. Visszamentem az íróasztal mellé.

– Itt vannak. Rá van a füzetre nyomtatva, hogy miből kell használnod. Te

ráírod a nevedet meg az osztályodat a könyvekre is, meg a füzetekre is. Világos?

– I-i-i-i-i-i-igen, p-p-p-p-p-professzor ú-ú-ú-ú-úr.

– A bizonyítványodat elhozta?

– I-i-i-i-i-i-igen, p-p-p-professzorúr.

– Ideadod.

Leguggoltam az utazótáskám mellé, előkotortam a bizonyítványt, és odaadtam neki. Kinyitotta és a jegyeimet nézegette.

– Ennek körülbelül négy egész hét az átlaga – morogta, és megerősítést várva nézett a szemembe.

– A-a-a-a-annyi, p-p-p-p-p-professzorúr.

– Itt ugyan tízszer nehezebb lesz, de kitűnővel, két felsőfokú nyelvvizsgálóval fogsz végezni. Na, lódulj! – mondta mérgesen.

Fogalmam sem volt, hogy hogy vigyem el ezt a rengeteg holmit. Eddig is majd' leszakadt a karom a két utazótáska súlya alatt. Az egyikre ráterítettem a bocskait meg a szövetkabátot, majd a táskákba gyömöszöltem minden egyebet. Azonban a könyveket nem tudtam hova tenni.

– Nem fog örülni Csorba professzor úr, ha meglátja, hogy milyen gyenge izmokból kell neki acélizmokat varázsolnia... A kulcsaid. Elfelejtettem odaadni. Ha elveszíted, végged! – morogta, és odalökött egy kis kulcsosomót. – Rá van írva, hogy melyik mié. És nem teszel rá idéetlen kis kulcstartókat meg csicsás díszeket. Világos?

– I-i-i-i-i-i-i-i-igen, p-p-p-p-p-professzorúr – feleltem. Eltettem a kulcsokat, a bal karommal felölleltem a könyveket, a jobb kezemben meg összefogtam a két utazótáskát, és megindultam. A prof kinyitotta előttem az ajtót, majd a tanáriét is, és

indulatosan becsapta mögöttem. Nehéz volt kinyitnom az iskola hatalmas ajtaját, de sikerült. Lassan mentem a kollégiumig, át a kis parkon. Szép, meg kell hagyni, de még a virágokon is látszik a vasfegyelem, ami itt uralkodik.

Sok időmbe telt felérni a hálószozáig. Az ajtaja nyitva volt. A folyosón lévő szekrények egyikében épp ott matatott a szobafőnök.

– Itt is vagy? Gyere, pakolj le! Hogy hívnak? – kérdezte kedves mosollyal az arcán. Jólesett, hogy így néz rám, miután az a marha annyit ordított velem.

– Hhhhh-hhhh-hhhh-hhhh-hhhh-hhhhídi K-k-k-k-k-krisztinauram.

– Akkor ez a te szekrényed, itt az enyém mellett. Rendezkedj el, aztán gyere be, beírlak, hogy megérkeztél. Meg megmutatom az ágyadat.

– U-u-u-u-u-u-uram!

– Tessék?

– A-a-a-a-a-a-atankönyveket hhhh-hhhh-hhhhova k-k-k-k-k-kell t-t-t-t-tenniuram?

– A tanulóba, az íróasztalodba. Várj, megnézem, hogy melyik a tiéd – mondta, besietett, és egy fekete A/5-ös kiskönyvvel tért vissza. Az elejére csupa nagybetűvel ez volt írva: 9/A BÜNTETŐKÖNYV.

Még ránézni is borzalmas volt.

– Gyere, megmutatom. Hagyd itt a táskákat! A kulcsosomó nálad van?

– I-i-i-i-i-i-igen, u-u-u-u-uram.

– Oké, mert az íróasztal szekrényed csak azzal nyílik – mondta, és kinyitotta előttem a tanulószoba ajtaját. Húsz egyforma asztal, öt oszlopban, húsz egyforma székkal. A terem végében könyvespolcokon lexikonok, szótárak, atlaszok tömkelege. Az elejében pedig katedrán egy másféle íróasztal egy másféle székkal. A falon a létező legmodernebb tábla. Nem csoda, hogy

ilyen felszerelt a sulis, mert rendkívül drága a kollégium.

– Ez lesz a tiéd. A tanteremben, meg az előadóknál is itt ülsz – lépett a középső oszlop második padjához. – Rendezkedj el benne! – mondta, és otthagytott.

Ráömlesztettem a könyveket és a füzeteket az asztal tetejére, kinyitottam a szekrényt, és berámoltam, ahogy a házirendben le volt rajzolva. Amikor végeztem, bezártam a szekrényt, kimentem a tanulóból, visszamentem a szobába, és szóltam a szobafőnöknek, hogy végeztem. Ő bezárta az ajtót, én meg berendezkedtem a folyosón lévő szekrényemben is. Aztán a végébe mentem, és átöltöztem. Szörnyű melegem volt. A szoknya bokáig ér, alatta harisnya van. A hasíték hátul van és még térdig sem ér, úgyhogy lépni elég nehéz benne. A hosszú ujjú ing és rajta a hosszú ujjú, nyakig begombolt bocsikai fullasztó érzést nyújtott. Kimentem a fürdőszobából, az otthoni ruháimat a szekrénybe zártam, a kulcsomót a belső zsebbe tettem, a zsebkendő mellé – amit szintén magunk veszünk, és szintén meg van szabva, hogy csak egyszerű, fehér, mindenféle minta nélküli lehet, és kötelező magunknál hordani –, és bementem a szobába. Két sorban van huszonegy ágy. Ahogy belépünk, balra van négy, jobbra hat, szemben tizenegy. A szobafőnök ágya jobbra az első.

– A hajgumit is cseréld ki! – szólt azonnal a szobafőnök. – Kellett, hogy vegyél.

Visszamentem a szekrényemhez, előkutattam az egyszerű, fekete hajgumit, lófarkat kötöttem vele derékig érő, sűrű, barna hajamból, és visszamentem a hálóba.

– Na, máris jobb. Tehát te vagy Hídi Krisztina – mondta, és ismét

elővette a büntetőkönyvet. – Itt lesz az ágyad mellettem! – mondta, és kikapálta az ágyam rajzán, hogy itt vagyok.

Az ágyamhoz mentem.

– Az éjjeliszekrényben ajánlatos tartani a házirendet – szólalt meg ismét a szobafőnök.

Két perc múlva már abba is be voltam rendezkedve. A tetejére tettem a szüleimről az egyetlen fényképet, amelyik megmaradt nekem róluk. A kanapén ülnek, egymást átkarolva, én meg az ölükben.

– Itt nem kötelező viselni a felsőt. Azért van ott a fogas meg a vállfa – mutatott a szobafőnök az éjjeliszekrény és az ágy között, körülbelül százhusz centi magasságban lógó akasztóra.

Gyorsan kigomboltam a felsőmet, felakasztottam a vállfára, szépen eligazítottam, végiggomboltam, a cipőmet lehúztam, és végigdőltem az ágyamon. Akkor láttam meg, hogy már hárman vannak itt rajtam kívül. Egy kupacban beszélgettek a szoba végében. Lemásztam az ágyról, felvettem a papucsot és én is odamentem.

– Sssssssssziasztok!

Odafordultak, visszaköszöntek.

– Ülj le! – szólt az egyik. – Hogy hívnak?

– K-k-k-k-k-k-k-kriszti. T-t-t-titeket?

– Én Ági vagyok, ő Szilvi, ő meg Juci – mutogatta végig őket. Ő kissé teltebb volt, mint a többiek. A haja hosszú, vörös. Szilvi szemüveges, rövid, barna hajú, pattanásos homlokú, és – meg kell vallani – nem egy szépség. Juci fogszabályozós, de szép arcú, szőke lány. Ha már itt tartunk, nekem sötétbarna szemeim és hasonlóan barna hajam van. Sosem voltam magas a korosztályomban, most sem vagyok több százhatvankét centi-

húzogatta végig komótosan mutató- és hüvelykujjait, elsimítva a koromfekete szálakat.

– Az udvarra, uram – mondta Juci.

– Arra meg mit kérünk?

– Engedélyt, uram – felelték a többiek unott, de már-már megalázott arccal.

– Akkor most pótoljuk, igaz?

– Engedélyt kérünk lemenni az udvarra, uram! – mondta Szilvi.

– Jól van, menjetek! Ja, ó lesz a tornaprofesszorotok. -mutatott a másik huszonévesre.

Köszöntünk neki, ő visszaköszönt és ránk vigyorgott.

– Nem közületek valaki volt úgy fél órája beíratkozni?

– D-d-d-d-de é-é-é-én, p-p-p-p-professzorúr.

– Rád kiabálta olyan mérgesen a latinprofesszor úr, hogy látnom kellene, hogy milyen izmokat kell majd erősítenem?

– I-i-i-i-i-igen, p-p-p-p-professzorúr.

– Jó, jövő hétfőn meglátom. Mindennap jövök, és a végsőig kínozlak titeket – mosolyogta. – Na, nyugi, annyira nem vagyunk mi kegyetlenek. Én sem azt fogom nézni, hogy hogyan teljesítesz, hanem az akaratot... Féltetek?

Egyszerre feleltek a többiek igenel, én meg bólogattam. Ez a válasz teljesen egyértelmű volt – nincs diák, aki itt ne rettegne, pláne az első napon.

– Ha mindent úgy csináltok, ahogy a házirendben van, senki se fog bántani... Na jó, menjetek! – mondta, és a fejével elintett minket.

Kisértáltunk a koliból, végig a kavicsos járdán, el az ebédlőig. Messziről láttuk a kiírást: *Vacsora: krumplis tészta.*

– Fúj – szólalt meg Ági.

– Jó az, ha jól el van készítve – mondta Szilvi. – Habár itt erre nem látok esélyt.

– Ú-ú-ú-úgyis m-m-m-m-mindent m-m-m-m-megkellenni – mondtam.

– Hát. Kitolás. Ráadásul úgy van összeválogatva a kaja, hogy minden nap mindenféle táplálékot együnk. Elképzelem, hogy néha mi lesz! – fintorgott Ági.

Leültünk egy padra és ott beszélgettünk tovább.

– Remélem, a többi professzor is olyan mint a torna, és nem mint a latin – reménykedett Szilvi.

– Hátha. De azért van ekkora neve a sulinak, mert olyan szigorú professzorok tanítanak, mint a latin. A torna még most végzett, szerintem. Azért olyan kedves még. Mondjuk órán ki tudja, milyen lesz!? – töprengett Juci.

– Ssssszerintem o-o-o-ottis n-n-n-n-n-normálislesz – böktém ki.

– Hosszú is rendes... – jegyezte meg Szilvi.

– A-a-a-a-a-azki?

– Hát a szobafőnök! Hosszú Gábor. Ki van írva a háló ajtajára.

– A-a-a-a-a-a-a-tornaprof m-m-m-meg Cs-cs-cs-cs-csorba. -mondtam.

– Tornaprofesszor... biztos nagyon nagyokat üt... – jegyezte meg Ági.

– S s s s s s z e r e t n é k i n n e n e-e-e-e-e-e-e-elszökni.

– Én is. Szörnyű lesz itt – mondta remegő ajkakkal Juci.

– Nagyon félek. Kicsit jobb, hogy Hosszú meg Csorba normális, de ha eszembe jut a házirend...! – mondta Ági.

– T-t-t-t-t-ti n-n-n-nagyon m-m-m-m-megtanultátok? – kérdeztem.

– Tudom – felelte Ági.

